

Grażyna Piechota

A. MATCZUK: *BIBLIOGRAFIA PUBLIKACJI PRACOWNIKÓW ZAKŁADU NAUK POMOCNICZYCH HISTORII I BIBLIOTEKOZNAWSTWA UMCS ORAZ WYKAZ PRAC HABILITACYJNYCH, DOKTORSKICH I MAGISTERSKICH WYKONANYCH W LATACH 1977–2003, LUBLIN 2007, SS. 189*

Bibliografia Alicji Matczuk stanowi pierwsze opracowanie różnorodnego dorobku piśmienniczego i edytorskiego Zakładu Nauk Pomocniczych Historii i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie. Autorka recenzowanej pracy jest doświadczonym bibliografem o cenionym dorobku naukowym. Jej kwalifikacje, poświadczone wieloma publikacjami¹, dały wynik właśnie w postaci szczegółowej dokumentacji naukowej i dydaktycznej Zakładu. Autorka ponadto była współtwórcą i kierownikiem naukowym wielu opracowań bibliograficznych².

Publikacja zasięgiem chronologicznym obejmuje lata 1977–2003. Jego dolną granicę wyznacza rok powołania do życia Zakładu, natomiast górną – data utworzenia Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, czyli rok 2003.

Bibliografia opatrzona została wstępem omawiającym powstanie i rozwój Zakładu Nauk Pomocniczych i Historii. Jego autorka, Maria Juda, przedstawiła szczegółową historię Zakładu począwszy od powstania na kierunku historia – Zakładu Nauk Pomocniczych Historii w 1953 roku, aż po powołanie w obrębie Zakładu kierunku bibliotekoznawstwo.

¹ Bibliografie opublikowane przez autorkę: A. Matczuk, P. Dymmel, *Bibliografia prac profesora Józefa Szymańskiego oraz wykaz prac doktorskich i magisterskich wykonanych pod jego kierunkiem*. Lublin 1991; wydała wraz z M. Judą i przy współpracy A. Znajomskiego, *Bibliografię historii województwa lubelskiego*, A. Wojtkowskiego, Lublin 2000; A. Matczuk, T. Kranz, *Bibliografia publikacji pracowników Państwowego Muzeum na Majdanku*, Lublin 2004.

² Publikacje opracowane pod kierunkiem Alicji Matczuk: K. Waszczeniuk, A. Sztorc, *Bibliografia miasta Świdnika do roku 2003*, Świdnik 2006; D. R. Kawałko, *Zygmunt Klukowski 1885–1959: bibliografia podmiotowo-przedmiotowa (do roku 2008)*, Szczepczeszyn 2009; A. Boguta, *Bibliografia analityczna „czerwonej serii” 1981–2008*, t. 1–25, Lublin 2010.

Następnie praca poprzedzona została metodologicznym wstępem w postaci „Uwag metodycznych”, w których Alicja Matczuk omówiła kryterium doboru materiału do pracy, układ pracy oraz sposób szeregowania pozycji bibliograficznych.

Autorka wyposażyła *Bibliografię* w aparat pomocniczy w formie wykazów: czasopism i wydawnictw ciągłych wraz ze skrótami tytułów, ważniejszych skrótów bibliograficznych, a także wykazu pracowników Zakładu Nauk Pomocniczych Historii i Bibliotekoznawstwa objętych bibliografią. Stanowią one uzupełnienie oraz doskonałe narzędzie pomocnicze i informacyjne przy wyszukiwaniu pozycji bibliograficznych zawartych w publikacji.

Zrąb główny pracy podzielony został na dwie części: bibliografię dorobku piśmienniczego ZNPHiB oraz wykaz prac habilitacyjnych, doktorskich i magisterskich wykonanych w Zakładzie. Część pierwsza prezentuje pracowników naukowych Zakładu (łącznie 1120 pozycje). Autorka za podstawowe kryterium doboru materiału do *Bibliografii* przyjęła okres pracy etatowej pracowników w Zakładzie. Natomiast poza zasięgiem spisu znalazł się cały dorobek piśmienniczy powstały przed rozpoczęciem pracy w ZNPHiB i po jej zakończeniu. Od tej zasady odstąpiła jedynie w przypadku osób, które przeszły na emeryturę, a nadal aktywnie kontynuowały działalność naukową.

Bibliografia rejestruje wydawnictwa samoistne (książki, czasopisma), utwory bibliograficzne (artykuły z czasopism, rozprawy z dzieł zbiorowych) i fragmenty bibliograficzne. Uwzględnia wszelkiego rodzaju i typu prace naukowe, popularnonaukowe, popularne, recenzje, hasła, sprawozdania, bibliografie, wywiady, wydawnictwa źródłowe, prace edytorskie i redakcyjne, wykonane indywidualnie lub z udziałem współautorów. W pracy zasięg językowy i terytorialny jest nieograniczony, rejestrowane są wszystkie publikacje bez względu na język i miejsce wydania. Ponadto do *Bibliografii* włączono materiały wydane do września 2003 roku. Natomiast wyjątek zrobiono dla recenzji przedmiotowych opublikowanych do roku 2006.

Bibliografia została oparta na szerokiej i zarazem zróżnicowanej podstawie źródłowej. Głównym założeniem autorki było dążenie do kompletności pracy w granicach dostępnych źródeł. Przy opracowywaniu publikacji korzystano przede wszystkim z materiałów uzyskanych bezpośrednio od autorów oraz ogłoszonych drukiem spisów ich prac. Autorka starała się w miarę możliwości odnotować wszystkie recenzje, omówienia, noty bibliograficzne i polemiki odnoszące się do prac pracowników Zakładu. Przyjęła zasadę rejestrowania ich łącznie z dziełem, którego dotyczą, niezależnie od daty wydania.

Omawiana praca ma przejrzystą konstrukcję. Zgromadzone opisy bibliograficzne zostały zweryfikowane i ujednolicone oraz dostosowane do aktualnie obowiązujących norm bibliograficznych, czyli: PN-82/N-01152.01: *Opis bibliograficzny. Książki*, a także PN-97-01152.02: *Opis bibliograficzny. Wydawnictwa ciągłe i ich części*. Natomiast nazwy czasopism w cytacie wydawniczej podano w skrótach zastosowanych według normy PN-94/N-01178: *Zasady skracania tytułów wydawnictw ciągłych*. Opisy zostały także opatrzone adnotacjami wyjaśniającymi, gdy tego wymagał

niejasny tytuł bądź była konieczność podania uzupełniających informacji. Dla uproszczenia zrezygnowano w opisie z niektórych oryginalnych skrótów typowych obcych, np. *page = p.*, stosując dla wszystkich języków skrót *s. = stronica*.

W związku z charakterem bibliografii i zastosowanym układem opisy w pracy mają postać specyficzną. W opisie prac współautorskich, napisanych z osobami spoza Zakładu, na czoło autorka wysunęła nazwisko pracownika, a w strefie odpowiedzialności odnotowane zostały nazwiska współautorów w kolejności zgodnej z tytułaturą; nazwisko pracownika zastępuje wielokropek. Również zasady opisu recenzji pióra pracownika są nieco inne niż ogólnie przyjęte w przepisach bibliograficznych; po nazwisku pracownika następuje opis dzieła recenzowanego, a następnie po pauzie – skrót: *Rec.* i lokalizacja recenzji. Z reguły w pracy starano się podawać tytuły nadane recenzjom przez ich autorów. W opisie rozpraw pochodzących z prac zbiorowych przygotowywanych przez pracowników Zakładu pominięto nazwiska redaktorów. Zostały one wymienione w opisie dzieła jako całość.

Naczelną ideą przyświecającą autorce w ogólnym układzie i szczegółowym uporządkowaniu zebranych materiałów było przedstawienie narastania wydawniczego i piśmienniczego dorobku Zakładu, natężenia tego dorobku w różnych latach oraz ukazanie rozwoju i ewolucji obszarów badawczych podejmowanych przez pracowników. Z tych właśnie względów układ *Bibliografii* jest chronologiczny. W ramach każdego roku materiał uporządkowano według kryteriów formalnych i formalno-wydawniczych, dzieląc go na osiem grup. Grupy oznaczone cyfrą rzymską występują w następującej kolejności: I. Monografie, skrypty, podręczniki, poradniki metodyczne; II. Artykuły z czasopism, rozprawy z dzieł zbiorowych, hasła ze słowników i encyklopedii; III. Recenzje, polemiki, repliki omówienia i noty bibliograficzne, abstrakty; IV. Sprawozdania, komunikaty, głosy w dyskusji; V. Wywiady, mowy, przemówienia; VI. Bibliografie, informatory, słowniki, skorowidze; VII. Wydawnictwa źródłowe; VIII. Prace redakcyjne (książki, czasopisma).

W omawianej publikacji o zaszeregowaniu pozycji do danego roku decydowała data druku – nie wydania. Pozycje bibliograficzne posiadające kilka wydań, wydawnictwa wielotomowe (różny rok wydania), przedruki opisywane są pod własnym rokiem wydania i wiązane systemem odsyłaczy. Natomiast przedruki, które ukazały się w tym samym roku, co dokument pierwotny zostały opisane łącznie z nimi.

Zrąb główny *Bibliografii* uzupełniają dwa indeksy: indeks autorski i współpracowników oraz indeks przedmiotowy. Indeks autorski obejmuje nazwiska autorów, współautorów, aktorów, recenzentów i tłumaczy. Autorka, pragnąc przybliżyć dorobek poszczególnych pracowników Zakładu w zakresie różnych form działalności naukowej, zapisy indeksowe uporządkowała według grup występujących w zřębie głównym. Z kolei indeks przedmiotowy wykazuje hasła osobowe, geograficzne, dziedzin, zagadnień, przedmiotów oraz nazw instytucji i organizacji. Dzięki temu pozwala on na zorientowanie się w tematyce prac Zakładu jako całości.

Część drugą publikacji stanowi wykaz prac habilitacyjnych, doktorskich i magisterskich wykonanych w Zakładzie Nauk Pomocniczych Historii i Bibliotekoznawstwa

od początku jego istnienia do września 2003 roku. Zawiera 1317 pozycji, w tym 7 prac habilitacyjnych, 29 prac doktorskich i 1281 prac magisterskich. W wykazie wyodrębniono trzy części:

1. Prace habilitacyjne (poz. 1–7).
2. Prace doktorskie (poz. 8–36).
3. Prace magisterskie (poz. 37–1317).

Ogółem w całej *Bibliografii* zarejestrowano 2437 pozycji.

W obrębie prac doktorskich i magisterskich autorka przyjęła układ abecedowy według nazwisk promotorów, a w ramach poszczególnych seminariów abecedowy według nazwisk autorów prac. Prace habilitacyjne uszeregowane zostały alfabetycznie według nazwisk autorów. Zastosowano również ciągłą numerację pozycji w obrębie wykazu. Dodatkowo wykaz uzupełnia indeks autorski. Opisy bibliograficzne prac doktorskich i magisterskich skrócono do minimum elementów niezbędnych do identyfikacji dokumentów. Autorka pominęła elementy tytułatury powtarzające się w każdej z prac, tj. nazwę instytucji, w której została wykonana praca, nazwisko promotora, miejsce jej napisania.

W opisach prac magisterskich i doktorskich zrezygnowano z podawania opisu zewnętrznego i sygnatury, pod jaką występuje w zbiorach Zakładu. Jedynie autorka umieszcza literę H na końcu opisu bibliograficznego, sygnalizując, iż praca została napisana na kierunku historia. Dodatkowo też opisy prac doktorskich i magisterskich opatrzyła w informacje o ewentualnym druku.

Bibliografia Alicji Matczuk pod względem edytorskim została bogato wyposażona w wykazy skrótów, indeksy, co powiększa jej potencjał informacyjny, a zarazem ułatwia korzystanie z pracy. Ułatwienie w wyszukiwaniu informacji dotyczących dorobku naukowego pracowników stanowi również struktura zrębu głównego pracy. Na przejrzystość publikacji mają wpływ także walory typograficzne: dwukolumnowy układ tekstu wraz z wyśrodkowanymi nagłówkami oraz szerokie marginesy boczne. Wzrost estetyczny wydanej książki podnosi dobry papier, a także twarda oprawa, której grafika współgra z treścią *Bibliografii* – dekorację okładki stanowią nazwiska osób wymienionych w pracy.

Analiza piśmiennictwa zaprezentowana w *Bibliografii* przybliży dorobek naukowy i dydaktyczny Zakładu szerokiemu kręgu odbiorców. Publikacja ukazuje rozwój i kierunki badawcze podejmowane w okresie funkcjonowania Zakładu oraz pozwala na wszechstronne zapoznanie się z dokonaniem naukowymi jej pracowników. Doskonale obrazuje narastanie wydawniczego i piśmienniczego dorobku Zakładu Nauk Pomocniczych Historii i Bibliotekoznawstwa UMCS, a także jego natężenie w różnych latach działalności.